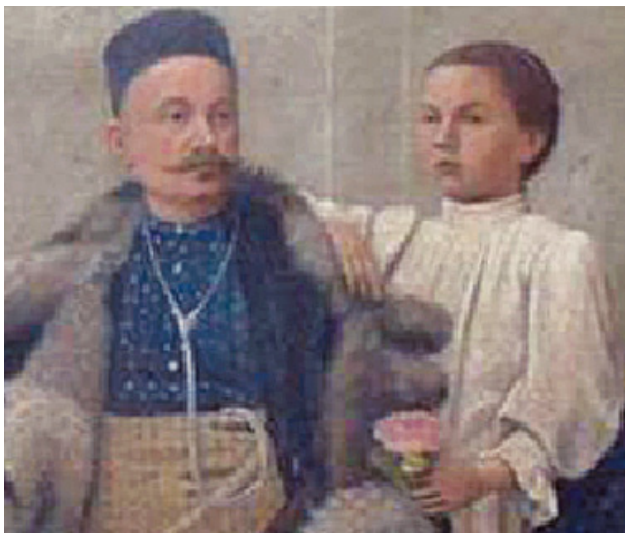

Каменко М. МАРКОВИЋ

О ДЕЛИМА МАКЕДОНСКИХ СЛИКАРА У НИШУ

Кључне речи: Ниш, македонски сликари, Ђорѓи Зографски, Портрет чланова трговачке породице, Никола Мартиноски, Туркиња, Циганчица, Петар Мазев, Портрет старијег човека, Туга за умрлим, Женски портрет, Отац и син, Портрет, Народни музеј Ниш, Галерија Савремене уметности Ниш.

Апстракт: У овом раду се говори о једној недавно пронађеној слици Ђорѓи Зографског (1871-1945) коју је аутор ових редака назвао Портрет чланова трговачке породице. Реч је о групном портрету који је Зографски насликао 1910. године док је живео и стварао у Нишу. Платно је сигнирано и датирано. У тексту се говори и о сликама Туркиња и Циганчица Николе Мартиноског (1903-1973). Слике су сигниране али нису датирани и део су уметничког блага Народном музеју у Нишу. Портрет старијег човека, Туга за умрлим, Женски портрет, Отац и син и Портрет, дела су Петра Мазева (1927-1993), барда македонске модерне уметности. Портрет старијег човека и Туга за умрлим нису потписана, ако се потписом назива оно неколико слова које је тако лако кривотворити. Ова су потписана његовом блиставом душом, па ће их љубитељи уметности кад их виде лако препознати. Платна Женски портрет, Отац и син и Портрет су сигнирана и датирани и чине саставни део фонда Галерије савремене уметности у Нишу.

У граду на Нишави, Владимир Станимировић је до јесени 2011, поседовао платно Ђорѓи Зографског, Портрет чланова трговачке породице, док рад Петра Мазева Портрет старијег човека, и даље чини саставни део његове збирке. Колекционар Владе Давковски чува једно од последњих дела Петра Мазева, Туга за умрлим.

Овај рад има за циљ да о овим сликама каже по којој реченици, будући да се о њима, али и другим сликама македонских уметника у Нишу, до сада није писало¹, да их репродукује, и презентира македонској јавности. Аутор ових редака, њима

је придодео и два портрета Николе Мартиноског (Туркиња² и Циганчица) из Народном музеју у Нишу и три рада Петра Мазева (Женски портрет³, Отац и син⁴ и Портрет⁵) из Фонда Галерије савремене ликовне уметности у Нишу.⁶ Портрет чланова трговачке породице,⁷ на коме је представљен брачни пар који седи, са троје

слици Дима Тодоровског (1910-1983) коју је овај насликао 1939, у време док је радио као помоћник сценографа Вернера у Нишком народном позоришту. Инспириран рефлексом предмета и светлости на стакленој лампи, лустеру, Тодоровски је организовао слику као одраз оптички искривљене реалности на лопти, која је имала својства огледала; *О непознатим делима Петра Мазева*, у: "Градина" бр. 28, Нишки културни центар, Ниш 2009, стр. 307-309. (У тексту се говори о Портрету старијег човека).

² Туркиња и Циганчица са још 39 других портрета из фонда Народном музеју у Нишу, излагане су током 2011, на изложби под називом "Портрет, трајна инспирација уметника" у Галерији Дома Војске Србије у Београду. Погледати: Мара Макарић, *Портрет, трајна инспирација уметника*, Народни музеј Ниш, 2011.

³ Платно је излагано у нишком Павиљону у периоду од 15. 10. до 5. 11. 1977, заједно са другим делима насталим на "Сићевачкој сликарској колонији 1977" г.

⁴ Платно је излагано у нишком Павиљону у периоду од 12. 10. до 3. 11. 1978, заједно са другим делима насталим на "Сићевачкој сликарској колонији 1978". године. (Оба платна била су излагана у нишком Павиљону у периоду од 25. 11. до 13. 12. 1982, заједно са једним бројем других слика, гвашева и цртежа, на самосталној изложби Петра Мазева).

⁵ Платно је излагано у нишком Павиљону у периоду од 14.10. до 28.10.1990, заједно са другим делима насталим на "Сићевачкој сликарској колонији 1990" г.

⁶ Погледати: *Четрдесет година Галерије Савремене ликовне уметности Ниш (1970-2010)*. Галерија Савремене ликовне уметности Ниш. (Каталог).

⁷ Уље на платну (78 x 92 cm). Сигнирано, д.д.: Ђ. Ј. Зографски, ћир.

¹ Погедати: Каменко М. Марковић, *Из културне прошлости Ниша - слика није сачувана*, у: "Градина" бр. 12, Нишки културни центар, Ниш 2006, стр. 213-214. (У овом тексту се говори о једној изгубљеној

Борђи Зографски. Портрет чланова трговачке породице. 1910. Уље на платну, 78 x 92 см. Сигнирано

деце – два сина и ћерком, који стоје, Борђи Зографски је насликао 1910. године док је живео и радио у Нишу.⁸ Платно је сигнирано и датирано, у десном доњем углу.

На слици је трговац представљен као оштроуман, не баш мршав човек од неких тридест и осам-девет година. Његово румено лице, мајсторски моделовано, једно, пуно живота, одаје утисак једног задовољног, богатог, породичног човека.⁹ Оштар

Деталј, Борђи Зографски. Портрет чланова трговачке породице. 1910

⁸ Борђи Зографски је са женом и троје деце дошао у Ниш априла 1907. године. У овом граду је живео и стварао све до 1912. године, до почетка Првог балканског рата. Погледати: Антоние Николовски, *Македонските зографи од крајот на XIX и почетокот на XX век*, Републички завод за заштита на скопениците на културата - Скопје, Скопје, 1984, стр. 171–174.

⁹ Настојања да сазнамо о којој је породици реч нису уродила плодом. Слика је пронађена 2011, у кући Горана Митровића из Алексинца, који нам је испричао “историју ове слике”, коју је чуо од свог деде. “Наиме, слику је 1945. или 1946. године “добрио на чување” његов деда по мајци (угледни Алексиначки трговац пре Другог светског рата) од млађег трговачевог сина. Доносилац слике је тада рекао деди, да му је мати умрла током рата, а отац погинуо приликом немачког бомбардовања Ниша, 4.4.1944, у кући која се налазила у непосредној близини Саборне цркве, да му је брат одведен у Немачки логор, а да о сестри удатој у Скопљу, не зна ништа. Тешко сам болестан човек, казао је, умрла ми је жена, а порода нисмо имали.

Чувајте ову слику и ако се једнога дана мој брат врати из Немачке, дајте му је. Од оца сам чуо да сте му, пре рата, били искрен пријатељ и одан сарадник. Оштећења на слици потичу од гелера немачких бомби. Деда је слику чувао као светињу, а пред крај живота, њу је дао на “чување” мом старијем брату, али никада ништа није говорио о слици, нити је помињао неко име у вези са њом. У братовљевој кући она је била све до његове смрти 1999. године. Од тада па све до половине 2011, слика се налазила у мом дому. У међувремену слику сам понудио Нишком народном музеју, на конзервацију и “чување.” Нису били заинтересовани, и ја сам је продао Владимиру Станимировићу из Ниша, за суму од 400 евра, јер нисам више могао да мирно гледам њено пропадање.” Владимир Станимировић је неколико месеци потом, слику продао једном колекционару из Охрида.

поглед уперен у даљину, и став, одају утисак енергичног и одлучног мушкарца. Сасвим је извесно, да је овај трговац, обучен у отмену одећу, затражио да га сликар портретише тако да га “потомство памти” као успешног, пословног човека. То је једна од најбоље насликаних мушких фигура у читавом опусу Ђорђи Зографског, иако је, сасвим извесно, да је настала на основу фотографије.

Између супружника, сликар је сместио њихово најстарије дете – ћерку, које се десном подлактицом ослања на оца – на стуб породице, док у левој руци држи цвет – симбол младости, и само драперијом која покрива ту крхку, белу ручицу, овлаш дотиче мајку. Глава девојчице је одлично запажена и добро насликана. А супруга трговчева, жена крхке грађе, свечано обучена, није успела да сакрије неко унутрашње неспокојство које се разлило преко њеног уског лица боје дувана. Своју леву руку ставила је преко подлактице најмлађег сина, док јој десна, благо повијена, лежи на бутини.

Шака њене десне руке је најлепше насликана шака на слици, можда и због тога да би се на њој истакао веренички прстен, карика која нераскидиво повезује ово двоје људи.

Портрет најмлађег сина је површно запажен и лоше насликан, па стога цела фигура делује недовољно уверљиво. Свечано обучен за ову прилику, дечак држи у левој руци сламни шешир, и гледа у нешто неодређено. На другој страни слике, са очеве десне стране, је његов старији син занимљивог изгледа и помодно обучен. Попут млађег брата, и он, али у десној руци, држи шешир од сламе истог изгледа. На овај начин сликар је успоставио изванредну равнотежу на слици.

Што се композиције тиче, то је добро “скројена” слика која одише ритмом. Али на портрету као целини, могу се уочити и неки недостаци. Пре свега, фигуре су обрађене на скулпторски начин, свака од портретисаних личности има лоше насликане шаке, а превласт линеарног над пиктуралним у обради драперије, и настојање уметника да све буде “као на фотографији,” допринели су да овај групни портрет остане “без довољно костију и ткива.” Када се свему томе дода “скулпторски” третирана драперија на трбуху трговчеве жене, и лоше скраћена десна рука на портрету најмлађег сина, листа неуверљиво насликаних детаља је готово исцрпена. Па ипак, овај портрет заслужује да се уврсти међу најбоља остварења Ђорђи Зографског. Што се колорита тиче, слика је у приличној мери сиромашна. О њеним правим вредностима моћи ће да се говори тек након што се са ње уклоне наслагe “прљавштине”.

На платну су видљива поред једног броја ситних и три озбиљнија оштећења, настала од гелера авионских бомби које су савезници у Другом светском рату бацили на Ниш, 4. априла 1944. године.

Никола Мартиноски, Циганчица, четврта деценија XX века, уље на картону, 65 x 46 cm., сигнирано

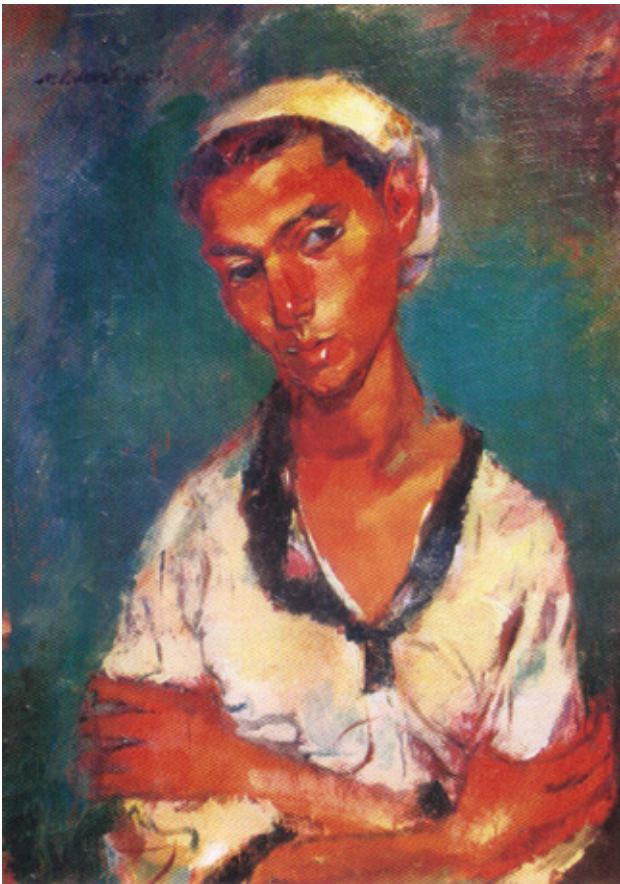
Иако старо више од једног века, платно је свеукупно посматрано у врло добром стању. Кад се на њему изврше све неопходне конзерваторско-реставраторске интервенције, сасвим је извесно да ће историја македонске уметности бити богатија за још једно изузетно дело.

Народни музеј у Нишу, чува две слике Николе Мартиноског, родоначелника македонске савремене уметности. Слика *Циганчица*¹⁰ није датирана, али сва је прилика да је настала на самом крају његовог првог скопског периода (1929-1935).¹¹ Експресија израза исказана на лицу, видљива је и у обради драперије, која је осликана гушћим и јачим бојама. У Скопљу, у његовим трошним ромским махалама, Мартиноски је нашао непресушан извор за своје инспирације. Слика *Туркиња*¹² Николе Мартиноског, није датирана, али лирски реализам, обрада драперије и блага искошеност врата и главе иду у прилог претпоставци

¹⁰ Уље на картону, 65 x 46 cm. Сигнирано, г. д.: Н. С. Мартиноски, лат. Поклон Савета за просвету и културу Н. Р. Србије, 1951. године.

¹¹ Борис Петковски, *Никола Мартиноски*, Уметничка Галерија - Скопје, 1997, стр. 52-93.

¹² Уље на картону, 97 x 73,5 cm. Сигнирано. г. л.: Н. С. Мартиноски, лат. Купљено од Видосаве Станковић из Ниша, 1949. године.

Никола Мартиноски. Туркиња (четврта деценија XX века). Уље на платну, 97 x 73,5cm. Сигнирано.

да је настала током његовог другог скопског периода (1936–1941), највероватније током 1937. године. То је сликарство далеко од сваке наше провинцијалности, европско у потпуном смислу, а при том толико неафектовано, лично, македонско. Дубоки значај сликарства Николе Мартиноског још је и у томе код нас, што је његов таленат снажно мушки. У њему нема оне колебљивости нашег модерног сликарства, што се мења при сваком повратку из Париза. У његовом сликарству нема нечег радосног, у његовим бојама има нечег жарког. У њему нема оних сивих, хладних површина, по рецепту са Монмартра који су разумљиви тамо, у вези са традицијама и у сплину засићености, а бесмислени овде, под нашим небом и сликарством без блиставе прошлости. Сликком *Женски портрет*¹³, Петар Мазев је започео своју претпоследњу сликарску фазу која је трајала од 1977. до 1982. године.¹⁴ Том низу

¹³ Уље на платну, 48x70 cm. 1977. Сигнирано, д. л.: "Мазев П 77". лат. Галерија Савремене ликовне уметности Ниш.

¹⁴ Борис Петковски, *Петар Мазев (1977-1982)*, Уметничка Галерија "Скопје", Скопје, стр. 4

¹⁵ Уље на платну, 100 x 1000 cm. 1978. Сигнирано. г.д.: "Мазев 78". лат. Галерија савремене ликовне уметности Ниш.

Петар Мазев. Женски портрет. 1977. Уље на платну, 48 x 70 cm. Сигнирано.

Петар Мазев. Отац и син. 1978. Уље на платну, 100 x 100 cm. Сигнирано.

припадају и слике *Отац и син*¹⁵ и *Портрет старијег човека*.¹⁶ На готово свим портретним остварењима насталим у овој фази видљив је афинитет Мазева према појединим својствима Пикаса, Пињона, Лежеа, а у извесном смислу и Дибифеа и Масона.¹⁷ То су портрети који изражавају немир и драму човековог постојања. При том, уметник се не устручава да открије и пукотине своје до бола рањиве душе. Петар Мазев настоји да "докаже" да је човек биолошки и духовно несавршено биће, да није у стању да се одупре "корозији" која

¹⁶ Уље на платну, 98x98 cm. Слика није сигнирана ни датирана, а купљена је на аукцији у Љубљани 1989 г.

¹⁷ Борис Петковски, *Петар Мазев (1977-1982)*, Уметничка Галерија „Скопје“, Скопје, стр. 4.

Петар Мазев. Портрет старијег човека. Уље на платну, 98 x 98 cm. Слика није ни датирана ни сигнирана.

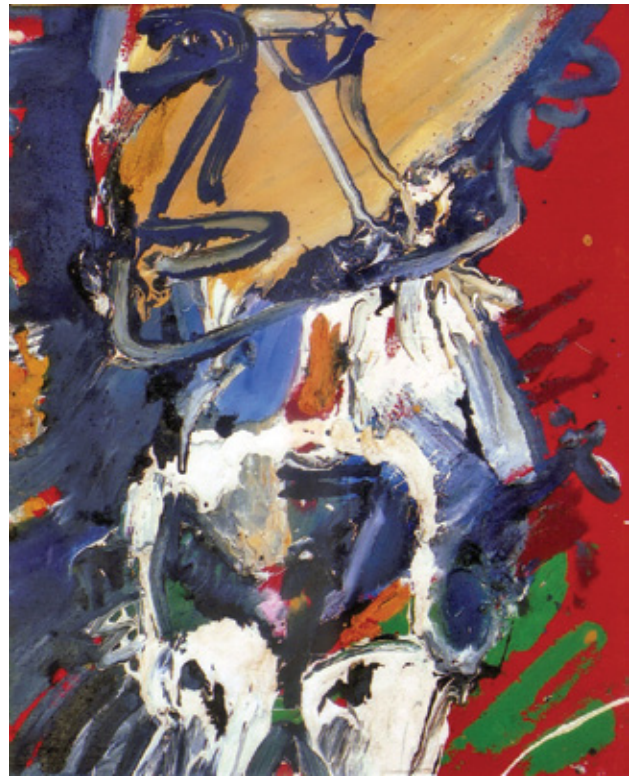

Петар Мазев. Портрет. 1990. Уље на платну, 60 x 50 cm. Сигнирано

га духовно деградира. Његов начин изражавања у суштини је коренита негација традиционалног појма лепог и намеће нам укус ружног, онако како је то деценијама радио Пабло Пикасо.

То што је Мазев понекад гледао у друге, пре свих у француске сликаре, никако не умањује свеукупну вредност његовог сликарства. Он је био до краја свестан чињенице да је свака генерација дорасла да одбаци уметност претходних генерација и створи себи сопствену уметност, коју ће следећа генерација на исти начин одбацивати.

Његова линија на овим портретима, није брза, течна, грациозна, звучна, већ масивна, густа, мукла. Све је изломљено, живо, у кретању и сукобља-

Петар Мазев. Туга за умрлим. Уље на платну, 55 x 45 cm. Слика није ни датирана ни сигнирана.

вању. Сукоб је живот, који без коегзистенције бола и радости не може у својој пуноћи да продре у област свести. Живот је непролазан. Смрт је само један посебан тренутак у њему.

Стари Мазев, стар само по годинама бављења сликарством, заузима јединствено активан став према животу и свету око себе, он упозорава, опомиње, просвећује, излази пред нас на замишљену позорницу или на замишљену говорницу.

Портрети касног Петра Мазева показују његову активну и одговорну хуманистичку историјску свест, која га поред све скепсе чува од резигнације старости.

Дело *Портрет*,¹⁸ настало је 1990. године и припада уметничкој последњој фази. Оно, као и платно *Туга за умрлим*,¹⁹ које је Петар Мазев насликао 1992, годину дана пре своје смрти, ликовни су коментари једне људске судбине, не мање потресне од Рембрантове, од било чије.²⁰ Мазевљево трагично осећање, које га је довело на руб опстанка, изражава се у изобличеном и измученом лицу његовог модела – који је сликао мајсторским потези-

¹⁸ Уље на платну, 60x50 cm. 1990. Сигнирано, г.с. „Мазев П. 90“. лат. Галерија Савремене ликовне уметности Ниш.

¹⁹ Уље на платну, 55x45 cm. Слика није ни датирана ни сигнирана. Влада Давковски је купио ово дело 1995. у нишкој галерији „Астрапас“.

²⁰ На тим платнима Мазев је приказао лице сина, сломљеног животним недаћама.

ма четкице и пигментацијом коју многи модерни уметници нису надмашили. Овај портрет открива Мазевљевоу страховиту снагу нерава коју излива у згрчено, изобличено лице. Пигмент је исцеђен на платно и размазан са демонском махнитошћу. Губитак сина 1991. је рана која крвари, која му је сметала да живи, која му је прекрхала снагу, истрајност. *Туга за умрлим* осећајном посматрачу увек се чини као бомба која сваког часа може да експлодира. Кад је завршио ову слику, говорило се да је Петар Мазев физички пропао.

Портретно сликарство Петра Мазева је, у раним, као и у касним делима, одраз живота, одраз слике света који се темељи на доживљају. Овај Македо-

нац, дубоког темперамента, стоји иза једног хуманистичког животног концепта, чије парадигме нису баш увек беспрекорне, али које увек изазивају дивљење због свог субјективизма и личног израза. У његовом делу славимо победу уметности над пролазношћу људском.

Нападали су га за живота и критиковали да није био до краја свој. Петар Мазев је сликао и држао студентима предавања. Сад други држе предавања о њему.²¹

Коришћена литература

Антоние Николовски, *Македонските зографи од крајот на XIX и почетокот на XX век*, Републичкиот завод за заштита на спомениците на културата – Скопје, Скопје, 1984, стр. 171–174.

Борис Петковски, *Никола Мартиноски*, Уметничка галерија – Скопје, 1997, стр. 52–105.

Борис Петковски, *Петар Мазев (1977–1982)*, Уметничка Галерија "Скопје", Скопје, стр. 4.

Каменко М. Марковић, *О непознатим делима Петра Мазева*, "Градина," бр. 28, Нишки културни центар, Ниш 2009, стр. 307–309.

Каменко М. Марковић, *О сликарима и друге приче*, Ситопринт плус, Ниш, 2010, стр. 284

Каменко М. Марковић, *Слика није сачувана*, "Градина," бр.12, Нишки културни центар, Ниш 2006, стр. 213–214.

Мара Макарић, *Портрет, трајна инспирација уметника*, Народни музеј Ниш, Ниш, 2011. (каталог). *Четрдесет година Галерије Савремене ликовне уметности Ниш*, Галерија Савремене ликовне уметности Ниш, Ниш 2010. (група аутора, каталог).

²¹ Каменко М. Марковић, *О сликарима и друге приче*, Ситопринт плус, Ниш, 2010, стр. 284.

ЗА ДЕЛАТА НА МАКЕДОНСКИТЕ СЛИКАРИ ВО НИШ

Резиме

Во овој труд се зборува за една неодамна пронајдена слика на македонскиот зограф и сликар Ѓорѓи Зографски (1871-1945). Станува збор за групен портрет, кој авторот на овој текст го нарече *Портрет на членовите на трговско семејство*. Сликата настанала во 1910 година, во времето кога овој уметник живеел и творел во Ниш и неговата околина. Нема сомнение дека овој портрет, со големина 78 x92 см, како и повеќето негови портрети, настанал врз основа на фотографија. Зголемена фотографија му послужила на Зографски на реалистичен начин да наслика портрет што ги има сите одлики на свечен – параден портрет. Платното е сигнирано и датирано во десниот долен агол. Што се однесува до композицијата, таа е добро „скроена“ слика што зрачи со ритам. Но на портретот како целина може да се воочат некои недостатоци. Пред се, фигурите се обработени на скулпторски начин, секоја од портретираните личности има лошо насликани дланки, а превласта на линеарното над пиктуралното во обработката на драперијата и настојувањето на уметникот се да биде „како на фотографија“, придонесоа овој групен портрет да остане „без доволно коски и ткиво“. Кога на сето тоа ќе се додаде „скулпторски“ третираната драперија на стомакот на жената на трговецот и лошо скратената десна рака на портретот на најмладиот син, листата на неуверливо насликани елементи е речиси исцрпена. Но сепак, овој портрет заслужува да се вброи меѓу најдобрите остварувања на Ѓорѓи Зографски. На платното, покрај извесен број ситни, видливи се и три сериозни оштетувања: прво, во висина на главата на постариот син платното е скинато во должина од дванаесет сантиметри; второто, многу посериозно, е на лицето на жената на трговецот; и третото на шеширот на најстариот син. Сите овие оштетувања потекнуваат од гелери од германските бомби фрлени на Ниш на 04.04.1944 година.

Кога врз неа ќе се извршат сите конзерваторски интервенции и кога сликата ќе се исчисти од валканите наслаги, историјата на македонската уметност ќе биде побогата за уште едно исклучително дело, единственото портретно остварување откриено по смртта на уметникот на просторот на трите балкански земји во кои живеел и работел Ѓорѓи Зографски (Македонија, Бугарија, Србија). Народниот музеј во Ниш ги поседува *Циганче* и *Турчинка*, две изворедни дела на Никола Мартиноски (1903-1973), родоначалникот на македонската современа уметност. Делата се сигнирани, но не се датирани. Стилската анализа укажува дека тие настанале во текот на четвртата деценија на дваесттиот век.

Платната на Петар Мазев (1927-1993), *Женски портрет, Татко и син* и *Портрет на постар човек* имаат обележја на неговата претпоследна сликарска фаза што траела од 1977 до 1982 година. Тоа се дела на кои е видлив афинитетот на Мазев кон некои својства на Пикасо, Пињон, Леже.

Женски портрет и *Татко и син* се датирани и сигнирани, додека *Портретот на постар човек* не е ни датиран ни сигниран, но се претпоставува дека настанал на самиот крај на оваа фаза или некоја година подоцна.

Сликите *Женски портрет, Татко и син* и *Портрет*, сочинуваат дел од фондот на Галеријата на современата ликовна уметност во Ниш, додека *Портретот на постар човек* е сопственост на Владимир Станимировиќ од Ниш, а *Тага за умрениот* е сопственост на Владе Давковски од Ниш. Сликата *Портрет* потекнува од 1990, а *Тага за умрениот* настанала во 1992, една година пред смртта на уметникот. Обете слики носат обележја на последната фаза на уметникот.

Kamenko M. MARKOVIĆ

ABOUT THE WORKS OF SOME MACEDONIAN PAINTERS IN NIŠ

Summary

This paper discusses a recently discovered painting of a Macedonian painter Georgi Zografski (1871-1945). This is a group portrait which the author named "Portrait of the Members of a Merchant Family". The painting was created in 1910, the time when the artist worked and lived in Nis and the surrounding area. There is no doubt that this painting, size 78x92cm, was based, like most of his portraits, on photographs. He used an enlarged photograph to make a realistic portrait that has all the features of a ceremonial-parade portrait. The canvas itself is signed and dated in the lower right corner. As far as the composition is concerned, it is a "well-tailored" image that gives out a sense of rhythm. However, looking at the portrait as a whole, there are some shortcomings which stick out. First of all, the figures are treated in a sculptural way, each person is portrayed with a bed hand, and the dominance of the linear over the pictorial treatment of the drapery itself is evident, as well as all the efforts of the artist to make it look like "photograph" contributed to the impression that this group portrait lacks "sufficient bone and tissue". Moreover, there is a sculptural-styled drapery painted over the merchant wife's belly; a poorly visually shortened right hand of the merchant's son, and other badly portrayed elements on the painting. However, this piece still deserves to be included in the list of the best works of Georgi Zografski.

As far as the colour is concerned, the picture is extremely poor.

The painting has been seriously damaged. The first defect is visible at the level of the elder son's head, the canvas has been thorn up in the length of twelve inches, the second one, more serious, is seen on the merchant wife's face, and the third one can be seen on the eldest son's hat. All these damages are due to

German shrapnel bombs dropped on Nis on 4th, April, 1944.

After cleaning the painting thoroughly and doing some conservation interventions to it, Macedonian art history will be an exquisite piece of art richer, the only piece which has been discovered after the artist's death in the area of three Balkan countries (Macedonia, Bulgaria, Serbia).

The National Museum of Nis has two paintings, "A Gypsy Girl", and "A Turkish Woman", two remarkable works by Nikola Martinoski(1903-1973), the founder of Macedonian contemporary art. These two pieces are signed but not dated. Stylistic analysis indicates that they were created during the fourth decade of the twentieth century.

The three works of Petar Mazev(1927-1993), Portrait of a Woman, Portrait of a Father and his Son, and Portrait of an Elderly Man, all characterize his penultimate phase which dated from 1977 to 1982. These are the works which show his tendency to use certain properties he borrowed from Picasso, Pignon, and Leger. Both The Portrait of a Woman and The Portrait of a Father and his Son have been signed and dated, while, The Portrait of an Elderly Man has neither been signed nor dated, but it all leads to the assumption that it was made somewhere towards the end of that phase or a year later.

The first two paintings mentioned above belong to the Gallery of Contemporary Art in Nis, whereas, the third one-The Portrait of an Elderly Man is the property of certain Vladimir Stanimirovic in Nis, and The Sorrow for the Dead is owned by Vlada Davkovski from Nis. The Portrait dates from 1990 and The Sorrow for the Dead was created in 1992, a year before the artist's death.